

6. Морозов А.Х. О влиянии износа лемехов плугов и лап культиваторов на тяговое сопротивление и качество работы // Механизация и электрификация соц. с.-х. – 1960. – №6.
7. Рабинович А.Ш. Элементарная теория и методика проектирования самозатачивающихся почворезущих лезвий // Тракторы и сельхозмашины. – 1961. – №10. – С. 24-27.
8. Бернштейн Д.Б. Износостойкость лемехов с переменным профилем лезвия // Тракторы и сельхозмашины. – 1986. – № 9. – С. 42-46.
9. Аналіз характеру зношування лез ґрунторіжучих деталей та підвищення їх ресурсу лазерними технологіями / Солових Є.К., Аулін В.В., Бобрицький В.М. // Конструювання, виробництво та експлуатація сільськогосподарських машин. – Кіровоград: КНТУ. – 2005. – Вип. 35. – С. 153-157.

УДК 631.3:631.17

Улексін В.О., Бойко В.Б., Брижа М.Р.

ДОСЛІДЖЕННЯ ГІДРОПНЕВМАТИЧНОГО ВИСІВНОГО АПАРАТА

Получены предварительные данные для оценки конструктивных параметров отдельных элементов высевашего аппарата.

FLUIDIZER LABORATORY RESEARCHES OF HYDROPNEUMATIC SOWING VEHICLE

Preliminary information is got for estimation of structural parameters of separate elements of seed-meter.

Актуальність проблеми. Для впровадження координатного землеробства, яке характеризується локалізацією обробки ґрунту від його основної підготовки до збирання врожаю, необхідно вирішити одну важливу задачу: забезпечити розташування рослин на полі по координатній сітці. Для цього потрібні спеціальні засоби для посіву, які забезпечують індивідуальну координацію насіння відносно ґрунту.

Аналіз характеристик існуючих сівалок точного висіву показує, що для потреб мостового землеробства розробляються спеціальні висівні апарати надточного висіву, які в силу ряду об'єктивних причин мають обмежену швидкість [1].

Координатний принцип висіву насіння може бути реалізований швидкодіючим гідропневматичним висівним апаратом [2], параметри якого при правильному виборі розмірів і режимів роботи повинні задовольняти вимогам і по швидкодії, і по точності висіву [3]. Робота цього пристрою нагадує роботу пневматичної зброї, у якій газ розширюючись, розганяє і виштовхує кулю із ствола. У такому апараті насіння до ствола подається разом з водою у вигляді пульпи, що вирішує проблему «заряджання» і дає додатковий ефект за рахунок зменшення травмування насіння від прискорень і ударів, зволоження насінневого ложа, локального внесення необхідних хімпрепаратів.

Метою роботи є створення установки для лабораторних досліджень дослідного зразка гідропневматичного висівного апарата.

Виклад основного матеріалу.

За основу конструкції дослідного зразка висівного апарата була прийнята схема згідно [2]. Для зручності спостереження за процесами, що відбуваються при роботі висівного апарата, корпус 4 дослідного зразка (рис. 1) виготовлений із прозорого оргскла.

У корпус 4 поміщають насіння з водою. Нижня частина корпусу має клиноподібну форму, куди під дією тяжіння падає насіння, а назустріч потоку насіння насосом 12 подається потік води. Швидкість потоку води регулюється таким чином, щоб насіння в зоні вивантажувального отвору, до якого приєднаний пульпопровід 7, знаходилися в стані «витання». Для цього насос приводиться в дію колекторним мікроелектродвигуном, що підключений до виходу регулятора напруги, який у свою чергу керується за допомогою двох оптопар, що складаються з освітлювачів 8 і фотоприймачів 13. Насос 12 захищений від потрапляння в нього насіння двома сітчастими фільтрами 3 і 14.

Нормальна робота пристрою можлива лише при відсутності повітря у середині корпусу. Для видалення повітря після заправлення корпусу насінням і водою служать канали 2 з пробками. Кришка корпусу при роботі повинна забезпечувати його повну герметичність. Пульпа до «пістолета» 16 подається при відкритому електрогідроклапані 10 за рахунок подачі води з ємності 5 по трубопроводу 9 під дією тиску наддуву.

Тиск повітря в ресивері 11, необхідний для роботи установки, створюється компресором 23. Величина тиску в ресивері 11 контролюється манометром 22.

Тиск наддуву в ємності 5 регулюється за допомогою редуктора тиску газу 21 і контролюється манометром 20. Редуктор 21 виготовлений доробкою серійного газового редуктора РДСГ 1-1,2 9504. Доробка полягала в заміні серійної пружини пружиною підвищеної жорсткості та установці в кришку редуктора гвинта, що регулює попереднє затягування пружини. Дороблений редуктор дозволяє регулювати тиск від 0,05 до 0,5 атм. (0,5-5 м водяного стовпа). Для стабільності підтримки тиску встановлений дросель 6, що з'єднує порожнину ємності 5 з атмосферою.

Для вимірювання витрати води та повітря через „пістолет” використовуються мензурка 18 та спірометр 19, які разом з секундоміром та лічильником циклів СБ-1М/100 дозволяють визначати годинну та циклову подачі і води, і повітря.

Для керування робочим процесом виготовлено електронний блок, який дозволяє здійснювати:

- ручне керування пневматичним та гідравлічним клапанами у незалежному та блокованому режимах;
- автоматичне керування клапанами з частотою 3-20 Гц від автономного генератора;
- незалежне регулювання тривалості відкриття пневматичного та гідравлічного клапанів 10-40 та 10-150 мс, відповідно;
- керування клапанами від датчиків положення та „зарядження” згідно принципу роботи.

Попередні випробування здійснювались для визначення працездатності клапанів при різних режимах роботи.

На рис. 2 показана залежність циклової подачі повітря від тривалості електричних імпульсів при частоті 3 Гц. Як видно з графіків, ця залежність при докритичному перепаді тиску на клапані (для повітря $\Delta P \approx 2$ атм) практично лінійна. Відсутність „завалів” характеристики при тривалості імпульсів 15 мс свідчить про можливість задовільної роботи пневмоклапана з тривалістю циклу 20 мс, тобто з частотою до 50 Гц. Це дає підстави вважати швидкодію клапана достатньою.

На рис. 3 наведена залежність циклової подачі води „пістолетом” від тиску наддуву при різній тривалості імпульсів відкриття гідроклапана на частоті 9 Гц. Збільшення тиску наддуву більше 2 м вод. ст. призводить до зменшення циклової подачі, що не узгоджується з теоретичними міркуваннями. Для виявлення причин цього явища була проведена серія дослідів по визначенню залежності циклової подачі води від частоти імпульсів при постійних тиску наддуву і тривалості імпульсу (рис. 4). З цих залежностей видно, що в системі подачі води на частоті близько 5 Гц спостерігаються резонансні явища. Візуальними спостереженнями за роботою висівного апарата встановлено, що в системі шлангів, які з'єднують між собою окремі агрегати, спостерігаються інтенсивні механічні коливання, пов'язані з переривистим рухом води. У всіх дослідях величина циклової подачі менша від необхідної (близько $1,5 \text{ см}^3/\text{цикл}$ [3]).

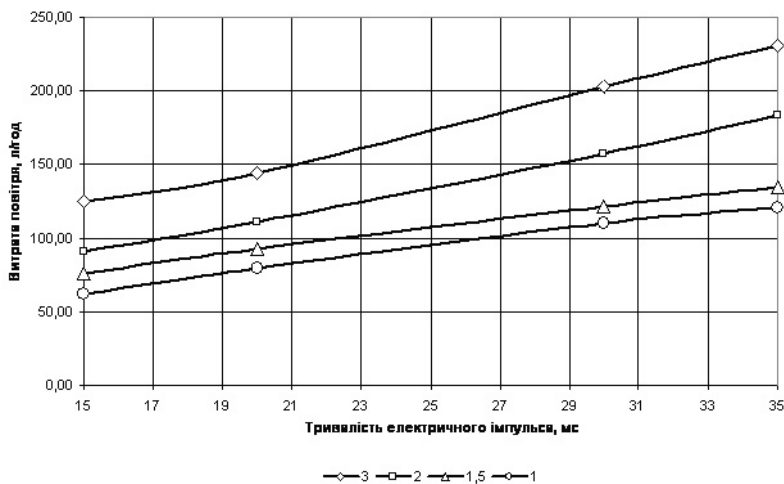

Рис. 2 – Залежність циклової подачі повітря „пістолетом” від тривалості імпульсу відкриття пневмоклапана при тиску на вході 1, 1,5, 2 і 3 атм.

Висновки і перспективи подальших досліджень. 1. Попередні випробування дослідного зразка висівного апарата на спеціально створеній установці підтвердили працездатність його окремих механізмів.

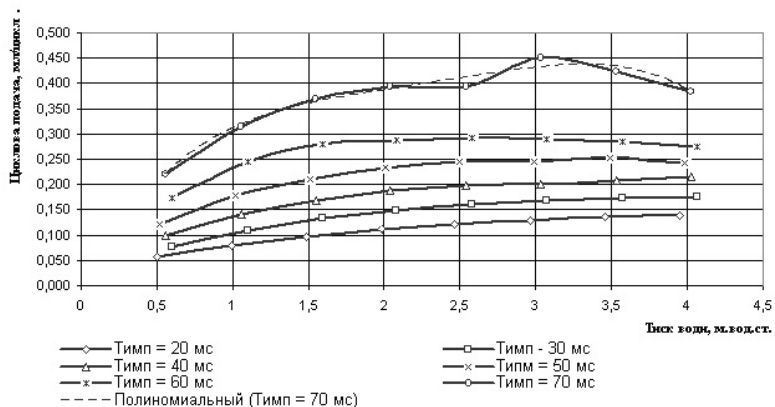

Рис. 3 – Залежність циклової подачі води від тиску наддуву при різній тривалості імпульсу відкриття гідроклапана

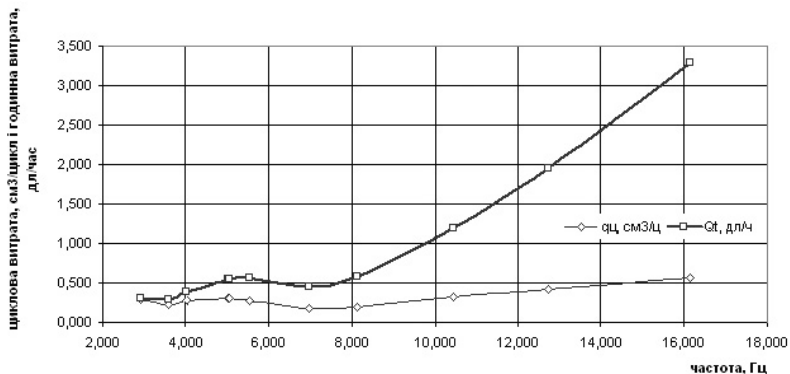

Рис. 4 – Залежність циклової і годинної витрати води від частоти проходження імпульсів при постійній їх тривалості і постійному напорі води

2. Вимірюваннями циклових подач повітря і води було встановлено, що пневматичний клапан забезпечує необхідну подачу повітря при достатній швидкодії; гідравлічний клапан потребує подальшого удосконалення.

3. Візуальними спостереженнями встановлено працездатність пристрою подачі насіння до „пістолета”. Кількісні показники цього процесу потребують подальших досліджень.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бойко В.Б., Улексін В.О. Сівалка для мостового землеробства // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Суми: СНАУ, 2006. – Вип. 9 (15). – С. 154-158.
2. Бойко В.Б., Улексін В.О. Спосіб координатного гідропневматичного висіву насіння та пристрій для його реалізації; Заявка на винахід № 200601288.
3. Улексін В.О. Обґрунтування параметрів висівного апарата для мостового землеробства // Вісник Сумського національного аграрного університету. – Суми: СНАУ, 2006. – Вип. 9 (15). – С 78-85.